

Szakkollégium? Igazi hungarikum!

Gulyás Béla

Végzettsége: műszaki tanár, pedagógia szakos bölcsész és tanár, mesterpedagógus, közoktatási vezető és szakértő. Szakterülete: kollégiumi nevelés és tanügyigazgatás; pedagógusminősítés és tanfelügyelet; auditor. A Kollégium c. országos szakmai folyóirat felelős szerkesztője.

A kollégiummal munkakapcsolatban töltött időszak: 1997-től napjainkig.

A munkakapcsolat jellege: a Kollégiumi Szövetség által szervezett konferenciákon, választmányi üléseken találkozás az intézmény igazgatójával; a „Kollégium” című szakmai lapban publikációk megjelentetése az intézményről; a „Legügyesebb kollégista és kollégium” országos versenyek szervezőjeként; szakértőként szakkollégiumi állásfoglalás készítése.

Jelenlegi munkahelye: Bajai Szakképzési Centrum Kalocsai Dózsa György Technikum és Kollégium. 1998-tól a Hunyadi János Középiskolai Kollégium igazgatója, majd az intézmény összevonását követően 2007-től kollégiumvezető.

A kollégiumi élet, mint létforma

Az életben vannak olyan pillanatok, események, amelyekre ha fogékonyak vagyunk, és élünk a lehetőséggel, akkor szerencsés embernek mondhatjuk magunkat. Több ilyen lehetőséggel is megajándékozott a kollégiumi élet, ami számomra létformává vált. 1976-tól „eszem” a kollégisták hol fehér, hol fekete kenyerét. Egerben erdészeti szakközépiskolásként kerültem először kollégiumi közösségbe, ahol hat megyéből jöttek vasárnaponként vissza a csoporttársaim. A szülőfalumtól ez még csak 60 kilométerre volt, de a következő állomás a soproni egyetem már 300 kilométerre. Megtapasztaltam, hogy mi a különbség a köznevelési és a felsőoktatási kollégium között, mit jelent az önállóság és az öngondoskodás.

A sorkatonai szolgálatot is egyfajta kollégiumi létként értelmeztem. Volt napirend, kimenő és hazautazás (eltávozás), a gyakorlatozást testnevelés órának, az ellenség felderítését pedig kirándulásként fogtam fel. Sok jó barátra, őszinte emberi kapcsolatokra találtam ezekben az években és talán ennek is köszönhető, hogy nevelőtanárnak jelentkeztem az újonnan épült győri

Honvéd Kollégiumba, majd családommal együtt Kalocsára költöztünk, ahol nyugdíjba vonult egy nevelőtanár és így bekerülhettem a Hunyadi Kollégiumba.

A köznevelésben bekövetkező törvényi változások, a pedagógusok kategóriába sorolása itt ért. 1994-ben a Budapesti Műszaki Egyetemre jelentkeztem közoktatási vezetői szakra, ahol szintén nagy szerencsém volt, mert *dr. Benedek István* csoportjába kerültem, aki szárnyakat adott a tanítványainak. A kollégiumi nevelés elmélete és gyakorlata, a professzionális intézményvezetés terén olyan korszerű ismereteket adott, amelyek megalapozták a későbbi vezetői, és szakértői munkámat. Benedek tanár úrnak köszönhetem, hogy 1997-től a Kollégiumi Szövetség Ügyvivő Testületének tagjaként részt vehettem olyan dokumentumok, jogszabályok, törvénytervezetek előkészítésében, amelyek a kollégiumok működését meghatározzák. A Kollégiumi Szövetségben Horváth István elnök vezetésével olyan szellemi központra, elhivatott kollégiumpedagógusi közösségre találtam, amely egész életemre meghatározóvá vált.

Felemelő, közös pillanatok

Ennek a közösségnek volt már tagja akkor is *Jusztin László*, a szolnoki Városi Kollégium igazgatója, aki megyei elnökként képviselte a térség kollégiumait. Az igazgató úr helyettesével, későbbi utódával, *Brahmi Ilona* igazgatónővel a Kollégiumi Szövetség szakmai konferenciáin, rendezvényein találkoztam először, ahol mindketten gyakran szerepeltek előadóként, szekcióvezetőként. Felemelő és szép közös pillanatok voltak a kitüntetés átadási ünnepségek, ahol nagyon tudtunk örülni egymás sikereinek, mert mindenki tudta, hogy mennyi munka rejlik mögötte. Különösen emlékezetes volt számomra Budapesten az új Nemzeti Színházban tartott Tessedik Sámuel-díj átadó ünnepség 2002-ben, ahol *dr. Pálinkás József* oktatási miniszter adta át a kitüntetést *dr. Benedek István és Jusztin László* igazgató uraknak.

Később, 2008-ban pedig együtt örültünk *Brahmi Ilona* igazgatónő Teleki Blanka Díjának, 2014-ben pedig a Bonis Bona Díj kitüntetésének. A Kollégium című országos szakmai, módszertani folyóiratban is rendszeresen publikált mindkét intézményvezető és nevelőtanár kollégáikat is arra ösztönözték, hogy tapasztalataikat, jó gyakorlataikat megosszák a lap hasábjain. Így találkozhattam írásain keresztül számos alkalommal e kötet szerkesztőjével, *Csirke József* kollégával is. A „Legügyesebb kollégista és kollégium” országos versenyen szívből jövő beszélgetéseket folytattunk *Kiss József* néhai igazgatóhelyettes úrral. A Kollégiumi Szövetség részéről felelőse voltam a versenyek szervezésének, ezért jól emlékszem, hogy a szolnoki kollégium a kezdetektől fogva aktív szereplője volt a versenyeknek, minden országos megmérettetésen képviseltette magát. Nem egy

alkalommal dobogós helyen végeztek. Jól eső érzéssel emlékszem azokra az időkre is, amikor a szolnoki kollégium tantestülete egy zombori kirándulás alkalmával Kalocsára is betért, és megajándékoztak bennünket egy Miskakancsóval. A barátság szimbólumaként őrizzük azóta is a könyvtárunkban.

Megtiszteltetésként fogadtam 2016-ban a Klebelsberg Intézményfenntartó Központ Szolnoki Tankerület igazgatójának felkérését, hogy készítsek szakmai állásfoglalást a Szolnok Városi Kollégium tehetséggondozó szakkollégiumi pályázatához. Ennek kapcsán személyesen kerestem fel a kollégiumot, szakmai beszélgetést folytattam *Brahmi Ilona* igazgatónővel, *Darázs Tibor* igazgatóhelyettesel és találkozhattam a tantestület tagjaival. Betekintést nyerhettem az intézmény dokumentumaiba, foglalkozási terveibe, a tanulók elhelyezési és a pedagógiai munka tárgyi feltételeibe. Külön öröm volt látni a tehetséggondozás során összegyűjtött eredményeket, sikereket alátámasztó okleveleket, díjakat, fényképeket, amelyeket az Arany János Tehetséggondozó Programban résztvevőkkel ért el a kollégium vezetése, illetve tantestülete.

„Olajozottan működő fogaskerekék”

Brahmi Ilona igazgatónő a Kollégiumi Szövetség megyei elnökeként és a Nemzeti Pedagógus Kar Kollégiumi Tagozatának elnökeként országosan is kiemelkedő munkát végez a kollégiumok szakmai fejlesztése, együttműködése érdekében. Az általa szervezett országos kollégiumi konferenciák rendszeres résztvevőjeként mindig azt tapasztaltam, hogy a Nemzeti Pedagógus Kar elnöksége, valamint az oktatási rendszer működtetői felé a kollégiumok problémáit, javaslatait gondosan összegyűjti és továbbítja. *Jusztin László* igazgató eredményesen vezette be munkatársait az intézmény vezetésének rejtelseibe, a sikerek és a kudarcok megélésébe, tudatosan készítette elő a nyugdíjba vonulását. Egy vezető számára a legnagyobb érdem és a legmegnyugtatóbb érzés, ha a fogaskerekék olajozottan futnak tovább akkor is, ha a régi „lendkerék” átadja a helyét az újnak. Ez történt 2012-ben.

Egy jubileumi kötet lehetőséget ad arra is, hogy mélyebben visszatekintsünk az időben és az eseményekben. Ahhoz, hogy a 25 évvel ezelőtti kollégiumi összevonásokat reálisabban lássuk, érdemes a rendszerváltást követő évek oktatáspolitikai döntéseit és annak hatásait ismerni. A közoktatási, köznevelési intézmények – az egyházi és az alapítványi működtetésűeket kivéve – önkormányzati fenntartásba kerültek. A helyi önkormányzatok az általuk ellátandó kötelező feladatokra, így az oktatási intézmények működtetésére is normatív állami támogatást kaptak. A normatív támogatási jogcímenek befolyt állami és más egyéb önkormányzati hatáskörbe tartozó

bevételeiből minden évben saját költségvetést készített az önkormányzat. A Kollégiumi Szövetség érdekérvényesítő szerepének köszönhetően a kollégiumi normatív támogatást az állam duplájára emelte azzal a céllal, hogy a kollégiumok fenntartása ne okozzon nagy terhet az önkormányzatoknak. A helyi önkormányzatok abban érdekeltek, és az a fő feladatuk, hogy a saját településükön élők érdekeiben tevékenykedjenek. Az óvoda, az általános iskola fenntartása, fejlesztése a kollégiumokhoz képest mindig elsőbbséget élvezett a költségvetési tárgyalásokon. Úgy is fogalmazhatnánk, hogy az ország kollégiumainak működtetésére és fejlesztésére biztosított megemelt normatív támogatás jelentős része helyi szinten „átcsoportosításra” került.

„Racionalizálási” törekvések

A Kollégiumi Szövetség volt az a szervezet, amely világosan megfogalmazta, és jelezte az oktatáspolitikusok felé, hogy a kollégiumok központi fenntartásba, például közalapítványi formába kerüljenek, mert sem a helyi sem a megyei önkormányzatok nem érdekeltek azok fejlesztésében, működtetésében. Különösen igaz volt ez azokra a kollégiumokra, amelyek iskolával voltak egybeszervezve, mert az intézményen belül már nem került elkülönítésre a kollégiumra biztosított költségvetési keret. Ezek a kollégiumok gyakorlatilag a maradékelven működtek személyi és tárgyi feltételek tekintetében egyaránt. Az önkormányzatok annak ellenére, hogy folyton azt hangoztatták, milyen sokba kerül nekik a kollégium, még sem voltak hajlandók lemondani róla, mert tudták, hogy a városukban a nagyobb rendezvényeikhez erre a nagy létszámot befogadó, legolcsóbb szállás lehetőségre szükség lesz, azaz saját bevétel termelésére is alkalmassá tehető. A tanulói létszámcsökkenés is újabb „racionalizálási” törekvéseket generált. A város valamennyi kollégiumát összevonták, azzal az indoklással, hogy az alapító okiratokban szereplő férőhelyek száma nincs kihasználva. Így fordulhatott elő, hogy az egyik kollégiumból átköltöztették a gyerekeket egy másikba, és lett egy szabad felhasználású önkormányzati ingatlan.

Ezek a költöztetések újabb kollégista létszámcsökkenést eredményeztek, mert az idősebb kollégisták, akik meg tudták oldani a bejárást, inkább kiköltöztek, nem akartak másik épületbe menni, másik csoportvezető nevelőtanárhoz kerülni. A tanulói létszám csökkenése tette volna lehetővé ebben az időszakban, hogy a kor színvonalának megfelelő komfort fokozatúvá alakítsák át a kollégiumokat. Például a közös nagy zuhanyzó blokkok helyett két szobához egy vizesblokk tartozhatott volna. A sportolási és egyéb szabadidős létesítmények fejlesztése szintén ide tartozhatott volna.

Ezredforduló – szebb jövő ígérete

A Kollégiumi Szövetségnek és a Közoktatásért Közalapítvány Kollégiumi Alkuratóriumának köszönhetően az ezredforduló szebb jövőt hozott a kollégiumok számára. Elkészült a Kollégiumi Nevelés Országos Alapprogramja, egyre jobban tisztázódott a kollégiumok helye, szerepe a Köznevelési Törvényben, számos eszközbeszerzési, felújítási és kollégiumi programokat támogató pályázat jelent meg. Azonban a változások szele nem csillapodott a kollégiumok, sőt az egész oktatási rendszer körül. Az önkormányzatoktól a fenntartói szerepet átvette a Klebelsberg Intézményfenntartó Központ, de a működtetést, mivel az épületek önkormányzati tulajdonban maradtak, otthagya. Különböző kft-k látták el a takarítást, karbantartást, a kollégisták étkeztetését. A kilencvenes évek közepén összevont kollégiumok jelentős részét jó tíz év múlva újabb házasságra kényszerítették valamelyik addigra már többszörösen összevont iskolával. Ekkor fordultak elő azok a körpecsések a hivatalos levelezéseken, amelyeken több kört kellett futnunk, hogy megtudjuk a feladóját. Néhány évig tartott ez a szervezeti felállás is, mert azok a kollégiumok, amelyek egy önálló szakképző intézmény intézményegységeként működtek, hirtelen azon vették észre magukat, hogy a szakképzési centrum egyik „Tagintézményének” feladat-ellátási helyén szerepelnek. 2019 nyarán pedig újabb meglepetés várt a kollégiumok nevelőtestületére, a kollégiumi nevelőtanárookra ezekben az intézményekben. A Szakképzési Törvény hatálya alatt történik a további foglalkoztatásuk, oktatói munkakörben.

Tisztaprofilú kollégium Szolnokon

E rövid áttekintés után, ma úgy látom, hogy a többi városi kollégiumhoz hasonlóan a Szolnok Városi Kollégium 1996-os megalakulásának több előnye volt, mint hátránya. Megtartotta a kollégiumi nevelés iránt elkötelezett nevelőtanárokat, megőrizte és folyamatosan fejlesztette a kollégiumpedagógiában összegyűjtött tapasztalatokat, jó gyakorlatokat. Az intézmény tisztaprofilú kollégium maradt, ahol mindenki érti és érzi a kollégiumpedagógiai specialitásokat. Ez biztosítja a tantestület egységét, együttgondolkodását, eredményességét. A fenntartóval közvetlen kapcsolatban állhat a kollégium vezetése mind gazdasági, mind munkáltatói személyi kérdések tekintetében. A nagy létszámú tantestület, a több épület lehetőséget ad arra, hogy a kollégiumi tevékenységrendszerben, tehetséggondozásban specializálódjanak, kialakítsák az ahhoz szükséges infrastruktúrát. Kétségtelen tény, hogy a legtöbb összevonás, átalakítás személyi változásokkal, veszteségekkel, sérelmekkel, áldozatokkal jár szinte minden szereplő részéről. Mérhetetlen türelemmel, empátiás készséggel kell rendelkeznie annak az igazgatónak, aki ezt felvállalja. *Váci Mihály* szavaival élve: „Fagyot is bírjon el, ki acél akar lenni, suhogni élivel.” A kollégák,

munkatársak részéről is nagy kihívás, mert a megszokott közösségből az újba, az ismeretlenbe kell beilleszkedni, megértetni, elfogadtatni magukat. Sok súrlódás, véleményütköztetés közepette alakul ki egy újabb közösség, legtöbbször egy egész generációváltás időszakába telik.

A Kollégiumi Szövetség 30 éve kitartó véleményütköztetések közepette végzi munkáját. Hisszük és valljuk, hogy a kollégiumok a magyar oktatási rendszerben kiemelten fontos társadalmi küldetést töltenek be. Az esélyegyenlőtlenségek mérséklésében, a hátrányos helyzet csökkentésében, a tehetségek felismerésében és gondozásában, a társadalmi mobilitás elősegítésében különösen sokat tehetnek a kistélepléseken élő gyermekek érdekében. Az új szakképzési rendszer, az ahhoz kapcsolódó ösztöndíjak, a munkaerő-piaci elhelyezkedési lehetőségek bővülése, a hátrányos helyzetben lévő családok gyermekeinek nagy kiugrási lehetőséget biztosít abból a közegből, ahonnan csak a tanulás, a tudás megszerzésén át vezet a kiút.

A kollégiumoknak rendkívül nagy szerepe lesz abban, hogy a szakképzésbe minél nagyobb beiskolázási körzetből be tudjanak kerülni a gyerekek. Valamennyi szakképző intézmény abban lesz érdekelt, hogy jó kollégiuma legyen. A kollégium adja a legnagyobb garanciát arra, hogy a tanulók idő előtt nem morzsolódnak le, sikeresen szakmát szereznek. Akik az érettségi bizonyítvány megszerzését követően szeretnék további tanulmányokat folytatni, azokat pályaválasztási tanácsokkal, a tanuló képességeinek megismerésével, reális önértékelésének kialakításával tudja segíteni valamennyi kollégium. A kollégiumi közösség biztosítani tudja azt az inger gazdag pedagógiai környezetet, amely felszínre hozza a szunnyadó tehetségeket, lehetőséget ad azoknak a kompetenciáknak a gyakorlására, bemutatására, amelyeket a diákok a későbbiekben a munka világában és a családi életükben is sikerrel kamatozathatnak.

A magyar kollégiumi rendszer, különösen a szakkollégium, olyan hungarikum, amely folyamatosan kitermeli azokat a vezető egyéniségeket, elkötelezett szakembereket, művészeket, akik a társadalmi progresszió élvonalát képezték és képezik ma is. Megérdemli, hogy haladó hagyományaira, közösségépítő erejére támaszkodva tovább szolgálja nemzetünk ifjúságának nevelését, tehetségeinek felemelkedését.

Az Arany János Tehetséggondozó Programban részt vevő Szolnok Városi Tehetséggondozó Szakkollégium példaértékű pedagógiai tevékenységet végez, melyhez e jubileumi évforduló alkalmából is szívből gratulálok! Az intézmény vezetésének, nevelőtestületének, minden

dolgozójának további eredményes munkát, örömteli szép szakmai sikereket, és nagyon jó egészséget kívánok!

Gulyás Béla

A Kollégium újság címlapja – XII. évfolyam 2002. június 6. – A Tessedik Sámuel- díj átadó ünnepségen jobbról balra: Horváth István, a Kollégiumi Szövetség (KSZ) elnöke; Jusztin László kollégiumigazgató; Pethes Zoltán, a KSZ gazdasági ügyvivője; Dr. Pálinkás József oktatási miniszter; Micsik Jenőné, kollégium igazgatóhelyettes; Juhász József kollégiumigazgató; Dr. Benedek István kollégiumigazgató, egyetemi tanár; Czegle Zoltánné, a KSZ megyei elnöke; Gulyás Béla kollégiumigazgató, a KSZ kommunikációs ügyvivője.